

ANTIBIOTIKLARGA CHIDAMLILIK: ZAMONAVIY FARMATSIYANING DOLZARB MUAMMOSI

Shodiyev Murodali Erkinovich

2-bosqich talabasi, Toshkent farmatsevtika instituti

Murotov Ismatullo Nematovich

2-bosqich talabasi, Toshkent farmatsevtika instituti

Mansurov Ahmadjon Firuz o'g'li

2-bosqich talabasi, Toshkent farmatsevtika instituti

Nurmatova Malohat Ismatovna

Ilmiy rahbar:

toksikologik kimyo kafedrası dotsenti, Toshkent farmatsevtika instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21214804>

Kalit so'zlar: antibiotiklar, antibiotiklarga chidamlilik, antimikrob rezistentlik, farmakovigilans, mikroorganizmlar, farmatsevt.

Asosiy matn

Antibiotiklar XX asrning eng muhim tibbiy kashfiyotlaridan biri bo'lib, bakterial infeksiyalarni davolashda millionlab insonlar hayotini saqlab qolishga xizmat qildi. Biroq so'nggi o'n yilliklarda antibiotiklardan noto'g'ri va nazoratsiz foydalanish natijasida antimikrob rezistentlik (AMR) global sog'liqni saqlash tizimi oldidagi eng jiddiy muammolardan biriga aylandi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti antibiotiklarga chidamlilikni insoniyat uchun eng katta xavflardan biri sifatida e'tirof etmoqda.

Antibiotiklarga chidamlilik bakteriyalarning antibiotik ta'siriga moslashishi natijasida rivojlanadi. Ushbu jarayon gen mutatsiyalari yoki rezistentlik genlarining mikroorganizmlar o'rtasida almashinuvi orqali yuz beradi. Natijada ilgari samarali bo'lgan preparatlar infeksiyalarni davolashda yetarli ta'sir ko'rsatmay qoladi. Bu esa davolanish muddatining uzayishi, asoratlarning ko'payishi va sog'liqni saqlash xarajatlarining ortishiga olib keladi.

Antimikrob rezistentlik rivojlanishining asosiy omillari qatoriga antibiotiklarni shifokor tavsiyasisiz qabul qilish, davolash kursini oxirigacha yakunlamaslik, virusli kasalliklarda antibiotiklardan asossiz foydalanish hamda veterinariya va qishloq xo'jaligida ularni nazoratsiz qo'llash kiradi. Mazkur omillar rezistent shtammlarning keng tarqalishiga sabab bo'lmoqda.

Farmatsevtlar antibiotiklarga chidamlilikning oldini olishda muhim o'rin egallaydi. Ular aholiga antibiotiklardan oqilona foydalanish bo'yicha maslahat berishi, dori vositalarini faqat shifokor retsepti asosida berishi va bemorlarga davolash kursini to'liq yakunlash zarurligini tushuntirishi lozim. Bundan tashqari, farmatsevtlar farmakovigilans tizimi orqali antibiotiklarning samaradorligi va nojo'ya ta'sirlari haqidagi ma'lumotlarni yig'ishda faol ishtirok etishlari zarur.

Bugungi kunda antibiotiklarga chidamlilikka qarshi kurashda yangi antimikrob preparatlarni yaratish, tezkor laborator diagnostikani rivojlantirish, antibiotiklardan oqilona foydalanish dasturlarini joriy etish va aholining tibbiy savodxonligini oshirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuningdek, sun'iy intellekt va bioinformatika texnologiyalaridan foydalanish yangi antibiotik molekulalarini izlash va rezistentlikni prognoz qilishda istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, antibiotiklarga chidamlilik global miqyosdagi murakkab muammo bo'lib, uni bartaraf etish shifokorlar, farmatsevtlar, mikrobiologlar va sog'liqni saqlash tizimining barcha bo'g'inlari o'rtasidagi hamkorlikni talab qiladi. Antibiotiklardan oqilona foydalanish

tamoyillariga rioya qilish hamda zamonaviy ilmiy yondashuvlarni amaliyotga joriy etish antimikrob rezistentlikning oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. World Health Organization. *Global Antimicrobial Resistance and Use Surveillance System (GLASS) Report*. Geneva: WHO.
2. World Health Organization. *Antimicrobial resistance*. Geneva: WHO.
3. Katzung B.G., Vanderah T.W. *Basic & Clinical Pharmacology*. 16th ed. McGraw-Hill; 2024.
4. Brunton L.L., Hilal-Dandan R., Knollmann B.C. *Goodman & Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics*. 14th ed. McGraw-Hill; 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Antibiotiklardan oqilona foydalanish bo'yicha uslubiy tavsiyalar.